

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж4 27/20
30.3.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ивана Негића, председника већа, Олге Арсовић и Весне Филиповић, чланова већа, у парници **тужиоца АА** из ..., ул. ... бр. ..., чији је пуномоћник Миодраг Мирковић, адвокат из Београда, ул. Његошева бр. 72, против **туженог “НИС” а.д. Нови Сад** из Новог Сада, ул. Народног фронта бр. 12, чији је пуномоћник адвокат Никола Шијан из Новог Сада, ул. Коло српских сестара бр. 13б, ради утврђења, одлучујући о жалби тужиоца, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П4 17/14 од 21.10.2019. године, у седници већа одржаној дана 30.3.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П4 17/14 од 21.10.2019. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, у ставу првом одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца АА којим је тражио да се утврди да је тужилац једини аутор техничког унапређења под називом “...” са пројектним решењима доказивања нових комерцијалних резерви нафте и гаса дубље од 3.550 м” и да му за свако искоришћавање тог техничког унапређења припада накнада у складу са “Одлуком о проналасцима и техничким унапређењима из радног односа” “НИС-Нафтагас” - доо Предузећа за истраживање и производњу нафте и природног гаса подземних вода и геотермалне енергије бр. 71-22/1414, која се примењује од 01.04.1996. године, и у складу са Законом о патентима (“Службени лист СЦГ” бр. 32/2004). У другом ставу обавезан је тужилац АА да туженом “НИС” а.д. Нови Сад накнади трошкове поступка у износу од

1.781.950,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу, побијајући је из свих разлога прописаних одредбом члана 373 став 1 Закона о парничном поступку.

Тужени је одговорио на жалбу.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 386 Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС” бр. 72/11, 49/13 – одлука Уставног суда, 74/13 – одлука Уставног суда, 55/14, 87/18 и 18/20), Апелациони суд у Београду оценио је да је жалба тужиоца неоснована.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, због којих би се побијана одлука морала укинути, а жалбом се не указује на друге повреде поступка које би биле од утицаја.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је дипломирани инжењер геологије, који је био запослен код туженог од 1982. године до 30.09.2009. године, када му је споразумно, уз отпремнину, престао радни однос код туженог, након што је већински власник туженог фебруара 2009. године постао “Гаспром њефт”. За време док је био запослен, тужиоцу су, применом Правилника о остваривању права радника по основу стваралаштва, као коаутору, призната одређена стваралаштва за која су му одобрене једнократне награде. Тужени је у периоду пре 1992. године вршио геолошка истраживања на локалитету названом “Мајдан дубоко”, у оквиру којих је избушио седам бушотина са дужином преко 2.900 м, када је откривено једно налазиште које је названо “Мајдан дубоко” у оквиру кога су индицирана два одвојена лежишта, и то 1 (нафтно) и 2 (гас-кондензатно). Бушотина названа “Мај-Х-1” је избушена на лежишту 1 1989. године, при чему је тужилац вршио геолошки надзор и избушена је до укупно 3.725 м, али је након испитивања пуштена у производњу на дубини од 3.490 до 3.499 м, што је био седми и најплићи слој испитан на овој бушотини, док су осталих шест дубљих слојева изоловани постављањем цементних чепова и ликвидирани, јер је одлучено да се не користе из закључка да су нафта и гас који су пронађени на тим дубљим интервалима лошег квалитета. Пројектом из 1992. године усвојена је доња граница позитивности ове бушотине на дубини од 3.550 м. 2004. године, тужени је планирао бушење друге бушотине под називом “Мај-Х-2” у циљу дефинисања лежишта “Мајдан дубоко”, а предлог локације ове нове бушотине из јуна 2005. године је израдио Одељење геолошког истраживања Геофизички институт, Сектор за израду лежишта туженог, и у њему је, између осталог, наведено да постоји велика сигурност у откривању флуида у виду гас-кондензата на тој локацији, али да постоје ризици у погледу проналажења комерцијалних количина угљоводоника из одређених тамо наведених разлога. Након тога, надлежна служба туженог је израдила пројектни задатак за израду упрошћеног рударског пројекта планиране бушотине “Мај-Х-2” од 15.09.2005. године који је предвиђао дубину бушења до 3.550 м, на основу кога је упрошћен рударски пројекат за бушење израђен до те дубине и прошао техничку контролу, али није одобрен од стране Техничког колегијума туженог. Тужилац се није слагао са напред наведеном дужином постојеће бушотине “Мај-Х-1”, јер је сматрао да

се са дубине која је затворена 1989. године накнадно могу експлоатисати нафта и гас задовољавајућег квалитета и количине, а није се слагао ни са пројектованом дужином планиране нове бушотине “Мај-Х-2” од 3.550 м, јер је сматрао да се и ту може ићи дубље. Због тога је, мада то није било у опису његових тадашњих послова, туженом доставио прво предлог за ново испитивање и повећање коначне дубине, заведен код туженог 01.02.2006. године, а којим је предложио повећање дубине бушотине у односу на предвиђену неприхваћеним пројектом из 2005. године и исто образложио. Како није било реакције, тужилац је сачинио спорну “Геолошку анализу и интерпретацију појава угљоводоника у истражној бушотини “Мај-Х-1” са пројектним решењима доказивања нових комерцијалних резерви нафте и гаса дубље од 3.500 м”, коју је као извештај о техничком унапређењу предао Сектору за правне послове туженог и где је заведен под деловодним бр. 104/07 дана 07.03.2007. године у складу са процедуром. Како тужилац није добио никакву повратну информацију од туженог, у новембру 2007. године сачинио је скраћену верзију спорног извештаја на којој је означен као аутор, коју није доставио туженом, већ је поднео пријаву дана 10.12.2007. године Заводу за интелектуалну својину, који је исту депоновао и унео у своју евиденцију депонованих ауторских дела и предмета сродних права под врстом дела - стручни рад. На основу елабората и пројеката који су израђивани од стране надлежних служби туженог након 11.12.2007. године и надаље закључено је да постоје технички показатељи о томе да је потребно извршити ревизију предложеног локалитета будуће бушотине “Мај-Х-2”, па је пројектни задатак за израду упрошћеног рударског пројекта за бушење ове бушотине од 28.09.2005. године стављен ван снаге новим задатком од 03.03.2010. године, базиран на интерпретацији узорковања са постојеће бушотине, односно њених раније избушених дубљих слојева испод 3.550 м, по коме је 2010. године израђен нови упрошћени рударско-геолошки пројекат за бушење нове бушотине “Мај-Х-2” по коме је исто вршено и 16.11.2011. године завршено са коначном дужином од 3.865 м, на којој је пронађена нафта. Из налаза и мишљења вештака за област рударства и геологије, првостепени суд је утврдио да техничко решење тужиоца, које је приказано у извештају, није иновативно, у смислу члана 7 став 2 Одлуке о проналасцима и техничким унапређењима из радног односа, јер не представља проналазак у смислу члана 4 и 5 Одлуке, већ поред интерпретације и анализе изведених истражних радова даје предлог за примену познатог техничког решења (чишћење бушотина по зонама дубине са познатом техником и технологијом за проширивање и напуцавање, перфорирање и реперфорирање), па су у питању пројектна решења која су добијена рутинским коришћењем стручног знања, то у извештају тужиоца, са постојећим стањем технике у пословању туженог. У времену израде бушотине тај поступак се могао применити узимањем у обзир одређених економских и геолошких ризика који нису описани у извештају; није иновативно у односу на решење до кога је било могуће доћи рутинским коришћењем стручног знања и постојећег стања технике која је била у примени у пословању туженог; у извештају тужиоца се не наводе конкретни техничко-економски параметри који имају образложење да се њиховом применом може говорити о пројектним решењима - нема конкретних података колика су то финансијска средства која треба да се улажу; нема потпуних података за могуће израчунавање геолошких или билансних резерви угљоводоника; није дата прогнозна или претпостављена количина геолошких резерви која се може очекивати у циљу повећања потенцијала и у ком смислу се повећавају перформансе целог “НИС-а” и који су то ризици који се смањују при нафтно-гасном истраживању; не наводи се временски период извођења истражних

радова; не наводи се на који се начин постиже боља контрола рада и повећање продуктивности, затим у извештају тужилац се бави анализом добијених резултата већ изведених истраживања бушотине која је у првом истраживању била анализирана до своје максималне крајње дубине бушења 3.725 м; не наводи се ни коришћена литература и који су извори информација.

Затим, суд је оценио да Закон о патентима (“Службени лист СЦГ” бр. 32/2004) не прописује правни институт техничког унапређења као правне заштите одређених врста техничких иновација, нити Закон о патентима (“Службени гласник РС” бр. 99/2011), који је ступио на снагу 04.01.2012. године и који се примењује на до тада регистроване патенте и мале патенте, као и на поступке започете у вези са патентима и малим патентима који до дана ступања тог закона нису окончани по члану 173. Правну заштиту проналазака и права проналазача патентом или малим патентом прописивао је ранији Закон о патентима (“Службени лист СРЈ” бр. 15/95, 35/95 и 28/96), који је престао да важи 10.07.2001. године, а за време чијег важења и у вези са тим законом је, на основу члана 14 тадашњег Статута туженог, тужени донео Одлуку о проналасцима и техничким унапређењима из радног односа бр. 71-22/1414, која се примењује од 01.04.1996. године и која није стављена ван снаге. Том Одлуком туженог уређена су права проналазача, висина накнаде за проналазак и техничко унапређење из радног односа, а одредба 24 Одлуке дефинише техничко унапређење као техничко решење које у погледу новости и инвентивног нивоа не испуњава услове из члана 4 и 5 Одлуке, а којом се постиже повећање продуктивности рада, побољшање квалитета производа, уштеде материјала, уштеде енергије, боље искоришћавање машина или инсталација, побољшање техничке контроле производње, побољшање заштите на раду или побољшање заштите и унапређења животне средине, на које се сходно примењују одредбе о проналасцима из радног односа (које су регулисане чланом 4 и 5 Одлуке), с тим што права аутора техничког унапређења трају пет година од почетка примењивања. Из тога, суд је закључио да би тужени могао да оствари своје право које је признато Одлуком туженог, у складу са оквирима који су том Одлуком дати. Међутим, првостепени суд је оценио да тужилац није доказао да његов рад задовољава услове који су предвиђени у члану 24 Одлуке туженог, прихватајући мишљење судског вештака Стефана Стратимировића (рударско-геолошке струке), а не прихватајући налаз и мишљење судских вештака др Владимира Холоткова (вештака за интелектуалну својину) и Слободана Димитријевића (машинске струке), за које је оценио да немају одговарајућу стручност да би могли да одговоре на одлучно питање, а то је да ли су испуњени услови из Одлуке туженог. Такође, суд је ценио да околност да ли је тужени за израду каснијих пројеката који су резултирали проналажењем нафте на новој бушотини испод 3.550 м користио предложено техничко решење тужиоца поновним истраживањем те бушотине, није од утицаја на одлуку већ је битно да ли је техничко решење тужиоца било подобно да се његовим коришћењем за пројектовање поновног истражног бушења на претходној бушотини “Мај-Х-1” и новој бушотини “Мај-Х-2” дође до таквих резултата који унапређују продуктивност рада, доносе уштеде материјала и енергије, боље искоришћавање машина или инсталација, доприносе очувању животне средине, што све тужилац није доказао што је разлог због ког је одбио тужбени захтев.

Све важне чињенице утврђене су потпуно и поуздано доказима које је првостепени суд правилно оценио, у складу са чланом 8 ЗПП, које наводима жалбе није са успехом доведено у сумњу, а на правилно утврђено чињенично стање суд је правилно применио материјално право, те по овлашћењу из члана 396 став 2 ЗПП не образлаже детаљно ову пресуду.

Правилно је првостепени суд анализом материјалног права закључио да Закон о патентима (“Сл. лист СЦГ” бр. 32/2004) као ни Закон о патентима (“Сл. гласник РС” бр. 99/2011) који је ступио на снагу 04.01.2012. године, и који се по прелазним и завршним одредбама примењује на до тада регистроване патенте и мале патенте, не признаје правну заштиту техничком унапређењу, дакле право које је предмет тужбеног захтева није законом заштићено право интелектуалне својине. Оно ипак ужива заштиту као сродно право, на основу Одлуке (туженог) о проналасцима и техничким унапређењима из радног односа бр. 71-22/1414, која се примењује од 01.04.1996. године, на основу члана 14 тадашњег Статута туженог, донете на подлози Закона о патентима (“Сл. лист СРЈ” бр. 15/95, 35/95 и 28/96) који је престао да важи 10.07.2001. године.

Да би тужилац доказао основаност права које је предмет тужбеног захтева, требало је да докаже да је спорним извештајем о техничком унапређењу, остварио услове дефинисане чланом 24 Одлуке (техничко унапређење је техничко решење које у погледу новости и инвентивног нивоа не испуњава услове из члана 4 и 5 Одлуке, а којом се постиже повећање продуктивности рада, побољшање квалитета производа, уштеде материјала, уштеде енергије, боље искоришћавање машина или инсталација, побољшање техничке контроле производње, побољшање заштите на раду или побољшање заштите и унапређења животне средине). У том случају, сходно се примењују одредбе о проналасцима из радног односа - проналазак и патент (регулисани чланом 4 и 5 Одлуке) па се аутору признају иста права али у ограниченом трајању од пет година од почетка примењивања. Супротно правном становишту изнетом у жалби, упућивање на сходну примену одредаба о проналасцима из радног односа на техничка унапређења, не упућује истовремено на сходну примену законске регулативе по законима који су престали да важе. Стога су неосновани наводи жалбе да је суд погрешно квалификовао природу спора преводећи га из области интелектуалне својине у обичан спор са акцентом на рударским проблемима. Околност да је тужилац поднео пријаву Заводу за интелектуалну својину, који је депоновао тужиочев рад као стручни рад није од утицаја на другачију одлуку.

Наиме, сам тужилац је свој рад назвао извештајем о техничком унапређењу, а не проналаском или патентом, очигледно увиђајући да предложено решење није ново у смислу да није обухваћено стањем технике на начин да га стручњак из одговарајуће области не може применити (чл. 4 Одлуке), и да предложено решење не произлази на очигледан начин из стања технике (чл. 5 Одлуке). Техничко унапређење би ипак, у одређеном степену требало да буде инвентивно, што значи да предлаже решења која до тада нису била у примени код туженог. Супротно жалбеним наводима, правилно је првостепени суд оценио да нема новог решења код чињенице да су истраживања већ била вршена на дубинама испод 3550 м; да није одлучна околност што је тужилац први предложио истраживање јер је тај предлог био заснован на већ постојећој методологији геолошке струке па су тај предлог могли да истакну и други стручњаци из те области.

Надаље, осим правилне оцене да техничко решење спорног рада не унапређује дотада постојеће знање технике (дефиниција је у називу института техничко унапређење), првостепени суд је правилно оценио да тужилац није доказао ни применљивост техничког решења која би се огледала у унапређењу процеса производње на начин којим би се постигле уштеде у ресурсима – материјалу, енергији, радној снази, или којима би уз исто коришћење ресурса били постигнути знатно бољи резултати, у смислу квалитета производа, заштите радне снаге или заштите животне средине. Услов за признање техничког унапређења је поред тога, и да буде стављено у примену, на то упућује синтагма “од почетка примене” након чега права аутора техничког унапређења трају 5 година у складу са чл. 24 Одлуке. Супротно наводима жалбе, тужилац није поуздано доказао да тужени врши експлоатацију нафте и гаса на дубинама испод 3550 м, на налазишту наведеном у спорном раду.

Како је првостепени суд вештачењем путем судског вештака рударско-геолошке струке поуздано утврдио наведене спорне чињенице обухваћене чланом 24 Одлуке, неосновани су наводи жалбе који се тичу нестручности овог вештака. По оцени другостепеног суда, првостепени суд је по сопственом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене писаног налаза овог вештака, више писаних изјашњења по примедбама тужиоца и усменог изјашњавања о примедбама кроз исказ, прихватио налаз и мишљење вештака које је у складу и са приложеним исправама, правилно примењујући члан 8 ЗПП. Супротно жалбеним наводима, таква одлука није заснована на споредним запажањима наведеним у налазу - да тужилац у свом извештају није навео фондовску документацију и литературу коју је користио, нити је обрадио ризике. Тужбени захтев је одбијен због тога што тужилац није доказао одлучне чињенице да би његов захтев био основан а које се тичу иновативности техничког решења у односу на постојеће стање технике, као и да је тужени почео да примењује његово решење чиме постиже бољи производ уз мање коришћење ресурса, примењујући бољу заштиту радне снаге и животне средине у односу на период пре сазнања за тужиочеву идеју. Ове чињенице (тачније непостојање тих чињеница) утврђене су по вештаку одговарајуће струке – рударско-геолошке, који је једино стручан за одговор на питања о геолошким методама, те су неосновани наводи жалбе који упућују на прихватање раније изведеног вештачења преко вештака информатичке и машинске струке који нису стручни за одговор на ова питања. Ово вештачење је одређено услед неправилне примене материјалног права, у овом поступку је сувишно, те је правилно првостепени суд исто занемарио. Неосновано се жалбом побија правилна одлука првостепеног суда да стави ван снаге одлуку о новом комисијском вештачењу, која је у складу са обавезом суда да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова, прописаном чланом 10 ЗПП. Ново вештачење би било оправдано само у случају да су у међувремену изнете нове чињенице и предложени нови докази, дозвољени одредбом 398 став 3 ЗПП, што тужилац, на ком је терет доказивања постојања чињеница од којих зависи право које је предмет тужбеног захтева, није изнео.

Из изложених разлога, Апелациони суд у Београду је, на основу члана 390 ЗПП, одлучио као у изреци пресуде. Приликом одлучивања о основаности жалбе, другостепени суд је ценио и остале наводе жалбе, које не образлаже посебно образлагао, оцењујући да не могу довести до другачије, за тужиоца повољније одлуке у овој парници.

Правилна је и детаљно образложена одлука о трошковима парничног поступка, која наводима жалбе није посебно оспорена, те је суд и у овом делу потврдио првостепену пресуду, на основу члана 390 и 401 тачка 2 ЗПП.

С обзиром да тужилац није успео са жалбом, применом члана 165 везано за члан 153 ЗПП, другостепени суд је одбио захтев за накнаду трошкова, у другом ставу изреке.

Председник већа-судија
Иван Негић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић